АРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Эрдэнэбулган сумын ИТХ-ын 2021 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: АРА-2022/174/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn

2022 он

Дарга, Тэргүүлэх аудитор:Т.Байгалмаа

Утас: 70333141 Цахим хаяг: Baigalmaa.T@audit.gov.mn

Аудитын менежер: Д.Нэргүйбаатар

Утас: 70332860 Цахим хаяг: Nerguibaatar.d@audit.gov.mn

Аудитор: Ж.Мөнгөншагай

Утас: 90909190 Цахим хаяг: Tsogerdene.g@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

1. **Аудитын дүгнэлт**

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл 2
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан 2
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан 2
2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан 3
2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан....................4
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан 5
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан....................7
3. Аудитын тайлан....................7
3.1 Ерөнхий зүйл 7
3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт 7
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал 8
3.4 Материаллаг байдал 8
3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга 9
3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв....................9
3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг 10
3.8 Аудитын гол асуудал 10
3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал 10
Санхүүгийн тайлангийн аудитаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгаж үр дүнг баримтжуулсан /Local.audit.mn сайтад шивсэн/ ба илэрсэн зөрчилд зөвлөмж хүргүүллээ....**Error! Bookmark not defined.**
3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт....................11
3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт....................11
3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал....................11
4. Аудитын илрүүлэлт ....**Error! Bookmark not defined.**
4.2 Албан шаардлага ....**Error! Bookmark not defined.**
4.3 Зөвлөмж ....**Error! Bookmark not defined.**
5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл 12
Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал 12

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт

1. АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон */ төгрөгөөр /*

№	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	**ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН**		**283,000.00**
2	**АВЛАГА**		
3	**БАРАА МАТЕРИАЛ**		**283,000.00**
4	**Хангамжийн материал**		**283,000.00**
5	Бичиг хэрэгийн материал		283000,00
6	**ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**17,814,971.00**	**22,473,391.80**
7	**ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ**	**17,814,971.89**	**22,473,391.80**
8	**Биет хөрөнгө**	**17,814,971.89**	**22,473,391.80**
9	Авто-тээврийн хэрэгсэл	15,000,000.00	15,000,000.00
10	Хуримтлагдсан элэгдэл	-2,625,000.00	-4,125,000.00
11	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	10,363,100.00	17,883,100.00
12	Хуримтлагдсан элэгдэл	-4,923,128.11	-6,234,708.20
13	**НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**17,814,971.89**	**22,756,391.80**
14	**ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН**	**17,814,971.89**	**22,756,391.80**
15	**Засгийн газрын хувь оролцоо**	**3,350,000.00**	**3,350,000.00**
16	**Хуримтлагдсан үр дүн**	**14,464,971.89**	**19,406,391.80**
17	Тайлант үр дүн		4,941,419.91
18	**ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V**	**17,814,971.89**	**22,756,391.80**

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон */ төгрөгөөр /*

№	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	**523,384,700.00**	**209,758,700.00**
2	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**25,430,000.00**	**0**
3	**Улсын төвлөрсөн төсвөөс**	**253,376,300.00**	**209,138,700.00**
3	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	**253,376,300.00**	**209,138,700.00**
4	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**		**620,000.00**
5	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		620,000.00
6	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН**	**283,640,128.08**	**204,817,280.09**
7	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**283,640,128.08**	**204,817,280.09**
8	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**217,862,622.08**	**196,669,167.50**

9	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**76,256,683,00**	69,407,626.00
10	Үндсэн цалин	62,430,706.00	69,407,626.00
11	Нэмэгдэл	2,439,698.00	
12	Гэрээт ажлын хөлс	11,386,279.00	
11	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	**9,061,616.00**	**8,672,384.41**
12	Тэтгэврийн даатгал	6,282,316.00	6,573,256.48
13	Тэтгэмжийн даатгал	695,100.00	694,854.09
14	ҮОМШӨ-ний даатгал	556,000.00	555,881.26
15	Ажилгүйдлийн даатгал	161,201.00	53,260.32
16	Эрүүл мэндийн даатгал	1,366,999.00	795,132.26
17	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**40,188,748.00**	**9,936,614.00**
18	Бичиг хэрэг	1,980,350.00	2,908,690.00
19	Тээвэр, шатахуун	2,308,000.00	3,370,000.00
20	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	700,898.00	2,278,524.00
21	Ном, хэвлэл	35,000,000.00	
22	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	165,000	
23	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	34,500.00	1,379,400.00
24	Нормативт зардал	89,600.00	
25	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	89,600.00	
26	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	**616,500.00**	**3,994,000.00**
27	Урсгал засвар	616,500.00	3,994,000.00
28	**Томилолт, зочны зардал**	**528,000.00**	
29	Дотоод албан томилолт	528,000.00	
30	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**85,594,366.00**	**29,922,307.00**
31	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	85,146,850.00	29,544,791.00
32	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	200,000.00	
33	Даатгалын үйлчилгээ	200,000.00	300,000.00
34	Тээврийн хэрэгсэлийн татвар	47,516.00	47,516.00
35	Тээврийн хэрэгсэлийн оношлогоо		30,000.00
36	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**5,527,109.08**	**74,736,236.09**
37	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.00	66,504,000.00
38	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,853,979.00	5,420,656.00
39	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	2,673,130.08	2.811,580.09
40	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	**65,777,506.00**	**8,148,112.59**
41	**Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг**	**62,000,000.00**	
42	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	**1,240,610.00**	**2,489,050.00**
43	**Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал**	**1,240,610.00**	**2,486,050.00**
44	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)**	**239,744,571.92**	**4,941,419.91**
45	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)**	**239,744,571.92**	**4,941,419.91**

2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон */ төгрөгөөр/*

№	**Үзүүлэлт**	**Засгийн газрын оруулсан капитал**	**Дахин үнэлгээний нөөц**	**Хуримтлагдсан дүн**	**Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн**
1	**2019 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**3,350,000.00**		**16,859,101.97**	**20,209,101.97**
2	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**				
3	**Тайлант үеийн үр дүн**	**0.00**	**0.00**	**-2,394,130.08**	**-2,394,130.08**

4	**2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**3,350,000.00**		**14,464,971.89**	**17,814,971.89**
5	**2021 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	**3,350,000.00**		**14,464,971.89**	**17,814,971.89**
6	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**				
7	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	4,941,419.91	4,941,419.91
8	**2021 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл**	**3,350,000.00**		**19,406,391.8**	**22,756,391.80**

2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон *\/ төгрөгөөр /*

№	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	**523,384,700.00**	**209,758,700.00**
2	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**25,430,000.00**	
3	**Улсын төвлөрсөн төсвөөс**	**219,148,400.00**	**209,138,700.00**
4	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	**219,148,400.00**	**209,138,700.00**
5	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	**0.00**	**620,000.00**
6	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		620,000.00
7	**НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**278,527,300.00**	**202,288,700.00**
8	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**278,527,300.00**	**202,288,700.00**
9	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**212,032,944.00**	**194,140,587.41**
10	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**73,816,985.00**	**69,407,626.00**
11	**Үндсэн цалин**	**62,430,706.00**	**69,407,626.00**
12	**Гэрээт ажлын цалин**	**11,386,279.00**	
13	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	**9,061,616.00**	**8,672,384.41**
14	Тэтгэврийн даатгал	6,282,316.00	6,573,256.48
15	Тэтгэмжийн даатгал	695,100.00	694,854.09
16	ҮОМШӨ-ний даатгал	556,000.00	555,881.26
17	Ажилгүйдлийн даатгал	161.201.00	53.260.32
18	Эрүүл мэндийн даатгал	1,366,999.00	795,132.26
19	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**40,198,748.00**	**8,261,774.00**
20	Бичиг хэрэг	1,997,850.00	2,609,050.00
21	Тээвэр, шатахуун	2,500,000.00	2,999,800.00
22	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	700,898.00	2,278,524.00
23	ном хэвлэл	35,000,000.00	

24	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх ахуйн эд зүйлс		374,400.00
25	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	**115,500.00**	**4,999,000.00**
26	Багаж, техник, хэрэгсэл		
27	Урсгал засвар	115,500.00	4,999,000.00
28	**Томилолт, зочны зардал**	**528,000.00**	
29	Дотоод албан томилолт	528,000.00	
30	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**85,007,516.00**	**30,292,507.00**
31	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	84,430,000.00	29,914,991.00
32	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	200,000.00	
33	Даатгалын үйлчилгээ	300,000	300,000.00
34	Тээврийн хэрэгслийн татвар	47,516.00	47,516.00
35	Тээврийн хэрэгслийн оншилгоо	30,000.00	30,000.00
36	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**2,999,979.00**	**72,507,296.00**
37	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		66,504,000.00
38	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,999,979.00	6,003,296.00
39	Урсгал шилжүүлэг	66,494,356.00	8,148,112.59
40	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	62,000,000.00	
41	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,957,460.00	2,489,050.00
42	Нэг удаагийн тэтгэмж урамшуулал	1,957,460.00	2,489,050.00
43	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	2,536,896.00	5,659,062.59
44	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)**	**279,000.00**	**7,470,000.00**
45	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)**	**279,000.00**	**7,470,000.00**
46	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	**279,000.00**	**7,470,000.00**
47	**Дотоод эх үүсвэрээр**	**279,000.00**	**7,470,000.00**
48	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	**279,000.00**	**7,470,000.00**
49	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)**	**279,000.00**	**3,849,800.00**
50	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)**	**-279,000.00**	**-3,849,800.00**
51	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	0.00
52	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон */ төгрөгөөр/*

№	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**209,138,700.00**	**203,479,637.41**	**0.00**	**100.0**
2	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**209,138,700.00**	**203,479,637.41**	**0.00**	**100.0**
3	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**206,638,700.00**	**200,990,587.41**	**0.00**	**100.0**
4	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**70,950,400.00**	**69,407,626.00**	**0.00**	**100.0**
5	Үндсэн цалин	**63,950,400.00**	**69,407,626.00**	**0.00**	**100.0**
6	Гэрээт ажлын хөлс	**7,000,000.00**		**0.00**	**100.0**
7	Унаа хоолны хөнгөлөлт			**0.00**	**100.0**
8	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	**9,578,300.00**	**8,672,384.41**	**0.00**	**100.0**
9	Тэтгэврийн даатгал	7,300,300.00	6,573,256.48	**0.00**	**100.0**
10	Тэтгэмжийн даатгал	569,500.00	694,854.09	**0.00**	**100.0**
11	ҮОМШӨ-ний даатгал	455,600.00	555,881.26	**0.00**	**100.0**
12	Ажилгүйдлийн даатгал	113,900.00	53,260.32	**0.00**	**100.0**
13	Эрүүл мэндийн даатгал	1,139,000.00	795,132.26	**0.00**	**100.0**
14	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**8,300,000.00**	**8,261,774.00**	**0.00**	**100.0**
15	Бичиг хэрэг	3,000,000.00	2,609,050.00	**0.00**	**100.0**
16	Тээвэр, шатахуун	3,000,000.00	2,999,800.00	**0.00**	**100.0**
17	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,800,000.00	2,278,524.00	**0.00**	**100.0**
18	Бага үнэтэй түргэн элэгдэх ахуйн эд зүйлс	500,000.00	374,400.00	**0.00**	**100.0**
19	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	**12,500,000.00**	**12,469,000.00**	**0.00**	**100.0**
20	Тавилга	7,500,000.00	7,470,000.00	**0.00**	**100.0**
21	Урсгал засвар	5,000,000.00	4,999,000.00	**0.00**	**100.0**
22	**Томилолт, зочны зардал**			**0.00**	**100.0**
23	Дотоод албан томилолт			**0.00**	**100.0**
24	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**31,300,000.00**	**30,292,507.00**	**0.00**	**100.0**
25	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	30,720,000.00	29,914,991.00	**0.00**	**100.0**
26	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	200,000.00		**0.00**	**100.0**
27	Даатгалын үйлчилгээ	300,000.00	300,000.00		
28	Тээврийн хэрэгслийн татвар	50,000.00	47,516.00		
29	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	30,000.00	30,000.00		
30	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**74,010,000.00**	**71,887,296.00**	**0.00**	**100.0**
31	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	66,510,000.00	66,504,000.00	**0.00**	**100.0**
32	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	7,500,000.00	5,383,296.00	**0.00**	**100.0**
33	Урсгал шилжүүлэг	2,500,000.00	2,489,050.00		
34	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	**209,138,700.00**	**203,479,637.41**	**0.00**	**100.0**
35	**Орон нутгийн ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	**209,138,700.00**	**203,479,637.41**	**0.00**	**100.0**
36	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	209,138,700.00	203,479,637.41	**0.00**	**100.0**
37	Төсвийн байгууллага	1	1	**0.00**	**100.0**
38	**АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО**	**12**	**12**	**0.00**	**100.0**
39	Удирдах ажилтан	1	1	**0.00**	**100.0**
40	Гүйцэтгэх ажилтан	3	3	**0.00**	**100.0**
41	Үйлчлэх ажилтан	1	1		
42	Гэрээт ажилтан	7	7		

43	**ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ**	**2**	**2**	**0.00**	**100.0**
44	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	1	1	**0.00**	**100.0**

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөг /

№	Үзүүлэлт	Гүйцэигэл
1	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	620,000.00
2	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	620,000.00
3	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	620,000.00
4	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	620,000.00
5	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	620,000.00
6	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	620,000.00
7	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	620,000.00

3. Аудитын тайлан

3.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Эрдэнэбулган сумын ИТХ нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч байгууллага түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Энэхүү тайланд шалгагдагч байгууллагад шилэн дансны хууль тогтоомжийг мөрдөн мэдээллийг хуулинд заасан хугацаанд Шилэн дансаар олон нийтэд мэдээлж хэвшихтэй холбоотой өгсөн зөвлөмжийг тусгасан болно.

Аудитыг Архангай аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Ж.Мөнгөншагай гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Д.Нэргүйбаатар, дарга, Тэргүүлэх аудитор Т.Байгалмаа нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Эрдэнэбулган сумын ИТХ-ын 2021 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төрийн аудитын газарт 2022 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн 01 дүгээр бүхий албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт

Эрдэнэбулган сумын ИТХ нь Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.1-д “Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал ажлын албатай байна”, 54.2-д “Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ажлын албаны бүтэц, орон тоо, цалингийн санг Засгийн газраас тогтоосон хязгаарын хүрээнд Хурал өөрөө тогтооно”, 54.3-д “Ажлын албаны дарга нь тухайн Хурлын нарийн бичгийн дарга байх бөгөөд орон тооны байна” гэж заасны дагуу харьяалах нутаг дэвсгэртээ үйл ажиллагаа явуулдаг, аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллага юм.

Тус байгууллага нь тайлант онд *“Сумын эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлогыг тодорхойлон хэрэгжүүлэхэд иргэдийн бүтээлч санаачлага, идэвхтэй оролцоо, төлөөлөх эрхийг нэмэгдүүлэн хүний хөгжлийг бүх талаар хангах боломж нөхцлийг бий болгох, нутгийн өөрөө удирдах ёсыг хөгжүүлэх, бие даасан эрхзүйн орчныг бүрдүүлэх”* гэсэн зорилт тавин ажилласан байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрдөх хууль, тогтоомж, бодлого чиглэлд дараах өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- ЗГ-ын 2021 оны 43 дугаар тогтоол “Төсвийн хэмнэлтийн талаар авах арга хэмжээний тухай”
- ЗГ-ын 2021 оны 124 дүгээр тогтоол “Босго үнэ шинэчлэн батлах тухай”;
- Сангийн сайдын 2021 оны 190 дугаар тушаалаар “Зардлын эдийн засгийн ангилал ашиглах заавар”

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэхэд дотоод хяналтын нэгжтэй, санхүүгийн үйл ажиллагаанд 4 чиглэлээр хяналтыг хэрэгжүүлсэн байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

Эрдэнэбулган сумын ИТХ-ын 2021 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд Санхүүгийн хяналт, аудитын албанаас төлөвлөгөөт хяналт шалгалт хийгдээгүй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитороос шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Эрдэнэбулган сумын ИТХ нь 2021 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Мөн төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Төсвийн тухай хуулийн 54.5-д заасны дагуу бүрэлдэхүүн хэсгээр иж бүрэн бэлтгэж ирүүлсэн байна

3.4 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр 2021 оны батлагдсан төсвийг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдлийг дунд гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2021 оны батлагдсан төсөв 66.9 сая төгрөгөөс 1 хувиар буюу 0.7 сая төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг 75 хувиар буюу 0.5 сая төгрөгөөр тогтоосон.

Гүйцэтгэх үе шатны материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг хянаж үзээд шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

Тус байгууллагын 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаар нийт хөрөнгийн дүн эхний үлдэгдлээс 3.4 сая төгрөгөөр буюу 79.1 хувиар өсч материаллаг өөрчлөлт гарсан нь бараа материал, үндсэн хөрөнгийн дансууд байна.

Хүснэгт 1. Санхүү байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/сая.төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт	Хувь
Бараа материал	0	0,3	0	0
Үндсэн хөрөнгө	17,8	22,5	4,7	79.1
Нийт хөрөнгө	**17,8**	**22,5**	4,7	50.7
Засгийн газрын оролцоо /Эздийн өмч/	17,8	22,5	4,7	50.7
Нийт өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	**17,8**	**22,5**	4,7	50.7

Дансны үлдэгдэлд гарсан материаллаг дүнтэй дараах өөрчлөлтүүд байна. Үүнд:

- Бараа материалын үлдэгдэл 0,2 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Бараа материалын данс нь 0 төгрөгийн эхний үлдэгдэлтэй ба тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр худалдан авсан 11,9 сая төгрөгөөр нэмэгдэж, 11,6 сая төгрөгөөр буурч, эцэст 0,2 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

- Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл 4,7 хувиар өссөн байна.

Үндсэн хөрөнгө данс нь 17,8 сая төгрөгийн эхний үлдэгдэлтэй ба тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр 4,7сая төгрөгөөр нэмэгдсэн, хасагдсан хөрөнгө байхгүй ба байгуулсан 2,8 сая төгрөгийн элэгдлээр буурч оны эцэст 22,5 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

- Цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн өссөн нь тайлант хугацааны үр дүн 4,7 сая төгрөгөөр өссөнтэй холбоотой.

Хүснэгт 2. Санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн үзүүлэлт

/ сая.төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он	Өөрчлөлт
Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт -/орон нутгийн төсөв/	286,0	203,5	5.7
Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	0	0.6	0.6
Үйл ажиллагааны орлого	**286**	**209,7**	**6.1**
Цалин, шимтгэлийн зардал	76,3	69,4	0
Бусад бараа үйлчилгээний зардал	207,3	135,4	2.3
Үйл ажиллагааны зардал	**283,6**	**204,8**	**2.3**
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	**-2,4**	**4,9**	**3.8**

Эрдэнэбулган сумын ИТХ-ын санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилтийн орлого өмнөх оноос 5.7 сая төгрөгөөр өссөн хийчээл үйлдвэрлэл, тоног төхөөрөмжийн зардал өссөнтэй холбоотой байна. Төлөвлөсөн санхүүжилтийг зарцуулж ажилласан байна.

3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.6.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2021 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, нийт зардлыг 72.1 сая төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлжээ.

Төсөв захирагчийн хүргүүлсэн төсвийн төслийг нийт 5.2 сая төгрөгөөр бууруулж, зардлыг 66.9 сая төгрөгөөр хянаж баталсан байна. Харин тайлант онд батлагдсан төсөвт тодотгол хийсэн боловч өөрчлөлт ороогүй байна.

3.6.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн захирагч 1 хөтөлбөрийн 3 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд 209,7 сая төгрөгийн төсөв батлагдсан. Гүйцэтгэлээр санхүүжилтийг бүрэн авч, 97,3 хувь зарцуулалт хийсэн байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Тус байгууллагын нэмэлт санхүүжилтийн дансаар 0.4 сая төгрөгийн орлого төвлөрч сумын ИТХ-ын төлөөлөгчдийг чадавхижуулах сургалтанд зарцуулсан байна.

3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 12 дугаар сарын 24-ны өдөр Монгол улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга батлагдсан ба 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөж эхэлсэн байна.

3.8 Аудитын гол асуудал

Тус байгууллага нь жилийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан стратегийн зорилтуудыг хангахад чиглэсэн 10 үндсэн зорилтын хүрээнд 30 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, дэвшүүлсэн зорилт, төлөвлөсөн арга хэмжээний хэрэгжилт 92.0 хувьтай байна.

Тайлант онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, арга хэмжээнд 66.9 сая төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөснөөс хэрэгжилт 100 хувийн биелэлттэй байна.

Аудитын явцад санхүүгийн тайлангийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлийн дагуу дараах судалгааг авч үнэллээ. Үүнд:

1. Төсвийн хэмнэлтийн талаар авсан арга хэмжээ, түүний үр дүн судалгааг авч үзэхэд орон тоо нэмэгдүүлээгүй, шагнал урамшуулал олгоогүй, автомашин, албан конторын тавилга, албаны болон дүрэмт хувцас, амралт, алжаал тайлах, фитнесийн тоног төхөөрөмж хэрэгсэл худалдан аваагүй байна.

Харин бусад судалгаанд холбогдох мэдээлэлгүй байна.

3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасан байна.

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгаж үр дүнг баримтжуулсан /Local.audit.mn сайтад шивсэн/, Төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай ЗГ-ын 43-р тогтоолын хэрэгжилтийг судалгаагаар шалгаж баримтжууллаа.

3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1, 3.1.2-т хамаарах төсөвт байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар нь 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.4-т тус тус тусгасан мэдээллийг хуульд заасан хугацаанд ил тод мэдээлэх зохицуулалттай.

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Аудитаар тус хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан мэдээллийн давхардал, ач холбогдол, үр нөлөөг харгалзан мэдээллийг Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст ил тод байршуулсан эсэхийг хамруулан шалгалаа.

Эрдэнэбулган сумын ИТХ нь тайлант хугацаанд шилэн дансанд оруулбал зохих 144 мэдээллийг хугацаанд нь бүрэн байршуулсан байна.

3.9.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

1. Тайланд онд Монгол Улсын Засгийн газрын *“Төсвийн хэмнэлтийн талаар авах арга хэмжээний тухай”* 43 дугаар тогтоолыг мөрдөж ажиллахыг бүх шатны төсөв захирагчид даалгасан. Төсвийн хэмнэлтийг тогтоолын 1.1-д заасан үндсэн үйл ажиллагаатай холбоотой, зайлшгүй шаардлагатайгаас бусад бүх төрлийн зардал, арга хэмжээг тэвчиж, зардал гаргахгүй байх, батлагдсан төсөвт зардлын дүнд 10-аас доошгүй хувийн хэмнэлт гарахаар тооцож, урсгал болон хөрөнгийн зардлыг төлөвлөн хуваарилах гэсэн заалттай нийцүүлж үзэхэд 10% буюу 1.5 сая төгрөгийн хэмнэлтийг бий болгоогүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: *Засгийн газрын 2021 оны Төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай 43-р тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах албан шаардлагыг хүргүүлэх*

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим, сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжиийн холбогдох заалттай нийцсэн, бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газрын “Төсвийн хэмнэлтийн талаар авах арга хэмжээний тухай” 43 дугаар тогтоолын хэрэгжилты холбогдох шалгуурт нийцээгүй байна гэж дүгнэлээ.

3.10 ӨМНӨХ ЗӨВЛӨМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалт хийгдээгүй, нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиггүй зөрчил илэрсэнд, дотоод хяналтыг тогтмол хэрэгжүүлж үр дүнг тооцож ажиллах, санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрдөх , нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичигтэй болох 2 заалт бүхий зөвлөмж хүргүүлснийг 100 хувь хэрэгжүүлж ажилласан байна.

3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

МУЗГ-ын 2021 оны 43 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ажилласан эсэхийг шалгах нь зүйтэй байна.

-----oOo-----

5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

д/д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Алдаа зөрчлийн утга	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
					Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
			Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Санхүүгийн тайлангийн аудитын асуудал												
Дүн												
Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал												
1	Эрдэнэбулган сумын ИТХ	10-аас доошгүй хувийн хэмнэлт гарахаар тооцож, урсгал болон хөрөнгийн зардлыг төлөвлөн хуваарилах гэсэн заалттай нийцүүлж үзэхэд 10% буюу 1.5 сая төгрөгийн хэмнэлтийг бий болгоогүй.	1	1.5					1	1.5		
Дүн			1	1.5					1	1.5		
Нийт дүн			1	1.5					1	1.5		